

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTIDA PEDAGOG-TARBIYACHILARNI METODIK QO'LLAB-QUVVATLASHNING TASHKIL ETISH TEXNOLOGIYASI

Sattorova Shaxlo Axadovna

Shaxrisabz davlat pedagogika instituti o`qituvchisi

Uralova Dildora Jasur qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti Maktabgacha ta'lim yo`nalishi talabasi

Annotatsiya: Maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining faoliyati pedagogik faoliyatdan iborat bo'ladi. Rahbar bajaruvchilarga qat'iyat bilan o'z g'oyasini o'tkazadi va bularni amalga oshirishni o'rgatadi. Harbir rahbar psixologik bilimlar bilan bir qatorda muayyan pedagogik bilimga ham ega bo'lishi kerak. Shular yordamida u xodimlarga ularni tarbiyalash va mukammallashishlariga ta'sir etuvchi shakl hamda usullaring yanada samaraliligini topish mumkin.

Kalit so`zlar: Maktabgacha ta'lim, tarbiyalanuvchi, tarbiyachi, bilim, ko`nikmz, metod, mashg`ulot.

Abstract: The activity of the head of the preschool education organization consists of pedagogical activities. The leader firmly conveys his ideas to the executors and teaches them to implement them. Every leader must have psychological knowledge as well as certain pedagogical knowledge. With the help of these, it is possible to find more effective forms and methods that influence the training and improvement of employees.

Key words: Pre-school education, pupil, educator, knowledge, skill, method, training.

Аннотация: Деятельность руководителя дошкольной образовательной организации состоит из педагогической деятельности. Руководитель твердо доносит свои идеи до исполнителей и учит их воплощать в жизнь. Каждый руководитель должен обладать психологическими знаниями, а также определенными педагогическими знаниями. С

их помощью можно найти более эффективные формы и методы, влияющие на обучение и совершенствование сотрудников.

Ключевые слова: Дошкольное образование, воспитанник, воспитатель, знание, умение, метод, обучение.

Tarbiya jarayonida rahbar quyidagi pedagogik muammolarni hal etishi kerak:

- aqliy rivojlanish (xodimlarining umumiy va kasbiy ma'lumoti):
- ma'naviy boyish (madaniy tadbirlar tashkil etish, etik muammolarni yechish);
- muomalani dorilomonlashtirish:
- bunda quyidagi pedagogik tamoyillarga rioya qilish lozim:
- *ezgu ideallar bilan mashg'ul bo'lish;*
- *shaxsiy xislatlarni shakllantirish*

Tashkilotlar, xodimlar, jarayonlarni va h.k. boshqarishning o'rganilishi ham turli umumboshqaruv yondashuvlari g'oyalari asosida olib borilishi mumkin. Shu boisdan, tadqiqotlar predmeti ham turlicha bo'ladi. Zero boshqaruv nazariyasining evolyutsiyasi, eng avvalo, uning predmetiga bo'lgan qarashlarning o'zgarishidir. Garchi turli yondashuvlarda tadqiqotlar predmetini aniqlashning o'ziga xos xususiyatlari mavjud bo'lsa-da, ularning barchasi, biron-bir tarzda, boshqaruvni tashkil etishda alohida funktsiya sifatida tushunishdan kelib chiqadi. Bu funktsiyani amalga oshirish bilan uning hayot faoliyati aniq maqsadga qaratilganligi va uyushganligi ta'minlanadi hamda boshqaruv tizimi tarkibiy qismlarining tuzilishi va o'ziga xosligi, tashkilot faoliyatining ichki hamda tashqi shart-sharoiti va uning natijalari o'rtasidagi aloqalarni o'rganishga yo'naltirilgan bo'ladi.

Umume'tirof etilgan boshqaruv tushunchasi bo'magani kabi ta'lim muassasalari va ta'lim sifatini boshqarishning ham umumqabul qilingan tushunchasi yo'q. Ilmiy bilim rivojlanib borgani sari bu tushuncha doimiy ravishda boyib boradi.

O'zbekiston Respublikasining "Maktobgacha ta'lim konsepsiyasi" da ko'rsatib o'tilganidek, maktabgacha ta'lim - bu ko'p tomonlamali, maqsadga yo'naltirilgan, bolani ta'limning

keyingi bosqichi - maktab ta'limiga tayyorlovchi, jismoniy, ruhiy, individual va yoshga doir rivojlanishini ta'minlovchi ta'lim va tarbiya jarayonidir.

Maktabgacha ta'limning vazifalariga esa quyidagilar kiradi:

- 1) bolalarni xalqning boy milliy, madaniy-tarixiy merosi va umum-bashariy qadriyatlar asosida aqliy va ma'naviy-axloqiy jihatdan tarbiyalash;
- 2) bolalarda milliy g'urur, vatanparvarlik hislarini shakllantirish;
- 3) maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda bilim olish «ehtiyojini, o'qishga intilish mayllarini shakllantirib, ularni muntazam ravishda ta'lim jarayoniga tarbiyalash
- 4) bolalarning tafakkurini rivojlantirish, o'zining fikrini mustaqil va erkin ifodalash malakalarini shakllantirish;
- 5) bolalarning jismoniy va ruhiy salomatligini ta'minlash. Maktabgacha ta'lim muassasalari hududlarining demografik, ijtimoiy-iqtisodiy va boshqa xususiyatlarini hisobga olgan holda tashkil etiladi. Maktabgacha ta'lim muassasalarini tashkil etish va tugatish Qonunga muvofiq ravishda amalga oshiriladi.

Maktabgacha ta'lim muassasalari yo'nalishiga qarab quyidagi *turlarga* bo'linadi:

- bolalar yaslisi, bolalar bog'chasi, bolalar yasli bog'chasi, xonadon bolalar bog'chasi;
- bog'cha-maktab majmuasi;
- tarbiyalanuvchilarni bir yoki bir necha ustuvor yo'nalishlarda rivojlantiradigan maktabgacha ta'lim tashkiloti (til o'rgatuvchi, musiqa, sport yo'nalishlari bo'yicha);
- tarbiyalanuvchilarning jismoniy va ruhiy rivojlanishidagi kamchiliklarini bartaraf etish ustuvor ravishda amalga oshiruvchi maxsus maktabgacha ta'lim muassasalari;
- sanitariya-gigiyena, profilaktika va sog'lomlashtirish tadbirlarini muolajalari ustuvor ravishda amalga oshiriladigan sog'lomlashtiruvchi bolalar bog'chasi;
- aralash turdagi maktabgacha ta'lim muassasalari.

Mazkur maktabgacha ta'lim turlari ota-onalar tomonidan tanlanadi.

O'zbekiston Respublikasida maktabgacha ta'limni rivojlantirish maqsadi quyidagilarda aks etadi:

1. maktabgacha ta'lim muassasalarining maqomini oshirish;
2. ota-onalarning talab va takliflarini inobatga olgan holda. maktabgacha ta'limni muassasalarining xilma-xil turlarini rivojlantirish uchun sharoit yaratish.

Qo'yilgan maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalarni muvafaqqiyatli hal etish zaruriyati mavjud:

1. maktabgacha ta'lim muassasalarining davlat tizimini saqlab qolish;
2. maktabgacha ta'limga qo'yiladigan Davlat talablarini aniqlashtirish;
3. maktabgacha ta'limning yangi mazmun va texnologiyasini ishlab chiqish;
4. variativlik, ochiqlik, oila, maktab va mahalla hamda nodavlat tashkilotlar bilan hamkorlikni tashkil etish tamoyiliga muvofiq maktabgacha ta'lim muassasalarining tashkiliy tuzilishiga o'zgartirishlar kiritish;
5. jamiyat rivojlanishi bilan bog'liqlikda qo'yiladigan talablar va shart-sharoitlardan kelib chiqib maktabgacha ta'limning o'z vaqtida va muvafaqqiyatli moslashuviga erishish;
6. maktabgacha ta'limdagi o'zgarishlarga tezda moslashaoladigan maktabgacha ta'lim muassasasi uchun kadrlar tayyorlashning tizimini takomillashtirish.

O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimining birinchi-maktabgacha ta'lim rivojining zamonaviy bosqichi qator o'zgarishlar bilan tavsiflanadi: maktabgacha ta'lim ochiq turdagi ta'lim muassasasi sifatida shakllandi; maktabgacha ta'lim muassasalarining eng muhim funksiyasi bolalarning hayotiy faoliyatini muhofaza qilish va salomatligini mustahkamlash; tarbiyalanuvchilarni maktab ta'limiga muvafaqqiyatli tayyorlash va boshqalar. Shuningdek, bugungi kunda respublikamizda xilma-xil (yasli, bolalar bog'chasi, bolalar bog'chasi-boshlang'ich maktab, davlatga qarashli va xususiy) turdagi maktabgacha ta'lim muassasalari ham faoliyat yuritmoqda. Texnologik yondashuv imkoniyati tarbiya jarayonining o'zida uning ko'p omilliligi - ko'plab omillar ta'siriga uchrashi natijalarning tezda namoyon bo'lmashligi, tarbiyachi faoliyatining (bevosita yoki bilvosita) yo'naltirilganligi, ko'p bosqichlilik bilan bog'liq ravishda mujassamdir. Ko'p bosqichlilik

tarbiyalanuvchining u yoki bu sifat haqida tasavvur darajasidan tushunchaga va keyinroq o'zlashtirilganlariga muvofiq harakat qilish ko'nikmasini shakllantirish hamda to'g'ri xulq-atvor odatlarini shakllantirishga o'tish bilan tavsiflanadi. Shunga asosan V.S.Selivanov tarbiya jarayoni, uning bosqichlari ketma-ketligi murakkab o'ziga xoslikka ega ekanligi haqidagi xulosaga keladi. Tarbiya, shaxs sifatlarini shakllantirish cmioatsional yo'nalganlik, xulqning ma'lum shakliga ijodiy munosabat uyg'otishdan boshlanadi, Ikkinchi bosqich harakatni to'g'ri bajarish malakasini, ya'ni to'g'ri xatti-harakat qilishni mashq qilish sanaladi. Keyinchalik harakatni unga ijobiy munosabat bilan ko'p marta bajarish davomida oqilona xulq-atvorga odallantiriladi. Tushunchani o'zlashtirish (shakllantirish) - tarbiya jarayonining keyingi bosqichi. O'zlashtirilgan tushunchalar asosida ijtimoiy xulq tajribasi tashkil qilinadi. Axloqiy fazilatlarni shakllantirish jarayonining pedagogik maqsadlari uning ijtimoiy maqsadlari, ijtimoiy mohiyati va ijtimoiy funksiyalaridan kelib chiqadi.

Xulosa o'rnida shuni aytishimiz kerakki bolalarning axloqiy ko'rinishlar va tegishli faoliyat usullarini amaliy tatbiq etish ko'nikma va malakalarini egallashini ta'minlash; ikkinchidan, shu asosda o'rganilayotgan sifatning yuqori darajasini shakllantirishdan iborat. Bu maqsadlarga quyidagi pedagogik shartlar bajarilganidagina erishish mumkin: bolalarni zarur sifatning yo'naltirilgan rivojlanishiga olib keladigan axloqiy mazmun bilan boyitilgan real hayotiy vaziyatlarga kiritish; bolalarni rivojlantirishga qaratilgan o'z-o'zini axloqiy takomillashtirish vazifalarini ongli ravishda o'z oldiga qo'yishlari; pedagogik ta'sir ilgari lab borish tavsifiga ega bo'lishi, o'zida yangi, biroq hozirgacha shaxsiy tajribada sinovdan o'tganlarni aks ettirishi kerak.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Yusupova P, *Maktabgacha tarbiya pedagogikasi*. — T.: O'qituvchi. 1993.
2. Xasanboeva O,U,va boshqa. *Maktabgacha ta'lim pedagogikasi*.—T.:Ilm ziyo.2006.
3. Sh.A.Sodiqova “Maktabgacha pedagogika”. “Tafakkursarchashmalari”—T.:2013-y
4. Шадиев Р.Д., Ибрагимова Г., Набиев И. Современное дошкольное образование и инновационная деятельность. Бюллетень науки и практики — Bulletin Of Science and Practice (scientific journal) №4 2018. p-457-460. DOI: [10.5281/zenodo.399225](https://doi.org/10.5281/zenodo.399225)